

ỨNG DỤNG CHUYỂN ĐỔI SỐ TRONG DẠY HỌC CÁC MÔN LÝ LUẬN CHÍNH TRỊ Ở TRƯỜNG ĐẠI HỌC

Tạ Thị Thúy Ngan
Trường Đại học Hải Dương
Email: tathithuynghcdhd@gmail.com

Tóm tắt: Chuyển đổi số trong giáo dục và đào tạo nói chung và trong giáo dục đại học nói riêng đang trở thành xu hướng tất yếu và được các trường đại học đặc biệt quan tâm. Những nỗ lực này của Nhà trường không chỉ nhằm nâng cao chất lượng đào tạo mà còn đáp ứng nhu cầu ngày càng cao của xã hội và thị trường lao động. Ứng dụng chuyển đổi số trong dạy học các môn lý luận chính trị ở trường đại học lại càng quan trọng bởi các môn các môn học này có vị trí, vai trò đặc biệt trong việc xây dựng thế giới quan, phương pháp luận khoa học và niềm tin cộng sản chủ nghĩa, xây dựng bản lĩnh chính trị, lập trường tư tưởng, đạo đức, lối sống, nhân cách cho sinh viên. Bài viết này đề cập đến thực trạng, những khó khăn, thách thức và đưa ra một số giải pháp để nâng cao hiệu quả ứng dụng chuyển đổi số trong dạy học các môn lý luận chính trị ở trường đại học.

Từ khóa: Chuyển đổi số; dạy học lý luận chính trị; khó khăn; giải pháp; ngành giáo dục; giáo dục đại học.

APPLICATION OF DIGITAL TRANSFORMATION IN TEACHING POLITICAL THEORY SUBJECTS AT UNIVERSITIES

Ta Thi Thuy Ngan
Hai Duong University
Email: tathithuynghcdhd@gmail.com

Abstract: Digital transformation in education and training in general, and in higher education in particular, is becoming an inevitable trend and is receiving special attention from universities. These efforts by educational institutions aim not only to improve the quality of training but also to meet the increasing demands of society and the labor market. The application of digital transformation in teaching political theory subjects at universities is even more important because these subjects hold a special position and role in building students' worldview, scientific methodology, communist beliefs, political resilience, ideological stance, ethics, lifestyle, and personality. This article discusses the current situation, difficulties, and challenges, and proposes some solutions to enhance the effectiveness of applying digital transformation in teaching political theory subjects at universities.

Keywords: Digital transformation; teaching political theory; difficulties; solutions; education sector; higher education

Nhận bài: 02/04/2025

Phản biện: 06/05/2025

Duyệt đăng: 09/05/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Ngày 03/6/2020, Thủ tướng Chính phủ ký quyết định số 749/QĐ TTg về việc phê duyệt “Chương trình Chuyển đổi số quốc gia đến năm 2025, định hướng đến năm 2030” trong đó giáo dục là lĩnh vực được ưu tiên chuyển đổi số thứ hai, sau lĩnh vực Y tế. Ngày 25/01/2022, Quyết định số 131/ QĐ-TTg phê duyệt Đề án “Tăng cường ứng dụng công nghệ thông tin và chuyển đổi số trong giáo dục và đào tạo giai đoạn 2022 - 2025, định hướng đến năm 2030” đã chỉ rõ một trong các nhiệm vụ, giải pháp chủ yếu là: “Phát triển hệ sinh thái chuyển đổi số hoạt động dạy, học, kiểm tra, đánh giá và nghiên cứu khoa học”. Điều này khẳng định việc ứng dụng chuyển đổi số trong dạy học ở trường đại học nói chung và dạy học các môn lý luận chính trị nói riêng là rất cần thiết.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Chuyển đổi số trong giáo dục

Chuyển đổi số trong giáo dục là ứng dụng công nghệ kỹ thuật số và hệ thống thông tin internet vào lĩnh vực giáo dục để nâng cao chất lượng

giảng dạy, học tập và quản lý giáo dục. Bao gồm cải tiến phương pháp giảng dạy, cải tiến các thiết bị, dụng cụ hỗ trợ học tập, nâng cao trải nghiệm của học sinh, sinh viên và người tham gia đào tạo.

Mục tiêu của chuyển đổi số trong giáo dục là nâng cao chất lượng giáo dục, tạo ra một môi trường học tập hiện đại, linh hoạt và công bằng, nhằm phát triển toàn diện năng lực và phẩm chất của người học, đáp ứng yêu cầu của kỷ nguyên số và hội nhập quốc tế.

Trong lĩnh vực giáo dục - đào tạo nói chung, giảng dạy ở các cơ sở giáo dục đại học nói riêng, chuyển đổi số không chỉ là số hóa bài giảng hay ứng dụng các phần mềm vào soạn bài dạy mà còn là sự chuyển đổi toàn bộ cách thức, phương pháp giảng dạy, kỹ thuật quản lý lớp học, tương tác với người học sang không gian số, khai thác công nghệ thông tin để tổ chức giảng dạy thành công. Giúp thay đổi phương pháp giảng dạy, học tập từ truyền thống sang phương pháp giảng dạy tích cực, giúp người dạy và người học phát huy

được tính chủ động, khả năng tư duy, sáng tạo với chất lượng và hiệu quả cao.

Hiện tại, ứng dụng chuyển đổi số trong giáo dục được ứng dụng dưới 3 hình thức chính, đó là: (1) Ứng dụng công nghệ trong phương pháp dạy học: phương pháp dạy học trực tuyến, phương pháp E – learning; (2) Ứng dụng công nghệ trong quản lý: Công cụ vận hành, quản lý; (3) Ứng dụng công nghệ trong lớp học: Công cụ giảng dạy, cơ sở vật chất.

2.2. Thực trạng chuyển đổi số trong dạy học các môn lý luận chính trị ở trường đại học hiện nay

Các môn lý luận chính trị có vị trí, vai trò đặc biệt quan trọng, góp phần xây dựng thế giới quan, phương pháp luận khoa học và niềm tin cộng sản chủ nghĩa, xây dựng bản lĩnh chính trị, lập trường tư tưởng, đạo đức, lối sống, nhân cách cho sinh viên. Đồng thời, trang bị kiến thức giúp sinh viên có cơ sở để đấu tranh trên lĩnh vực tư tưởng - lý luận, góp phần bảo vệ và phát triển chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, đường lối, quan điểm của Đảng. Để nâng cao chất lượng giảng dạy các môn lý luận chính trị ở các trường đại học cần tiến hành đồng bộ nhiều giải pháp, trong đó ứng dụng công nghệ thông tin, chuyển đổi số là biện pháp quan trọng, có ý nghĩa cấp thiết hiện nay.

Ứng dụng chuyển đổi số trong dạy học các môn lý luận chính trị ở trường đại học là cần thiết vì các lý do sau:

- Chuyển đổi số giúp đổi mới phương pháp giảng dạy, từ hình thức truyền thống sang kết hợp trực tuyến và trực tiếp, tạo điều kiện học tập linh hoạt, tương tác cao và cá nhân hóa việc học cho sinh viên.

- Việc số hóa tài liệu, bài giảng, ngân hàng câu hỏi, thư viện số và phòng thí nghiệm ảo giúp nâng cao chất lượng học liệu, tạo môi trường học tập hiện đại, thuận tiện cho việc tự học và nghiên cứu suốt đời.

- Ứng dụng công nghệ số giúp giảng viên đổi mới cách thức giảng dạy, quản lý lớp học hiệu quả hơn, tăng cường tương tác với người học trong không gian số, đồng thời theo dõi và lưu trữ dữ liệu học tập chính xác.

- Chuyển đổi số góp phần nâng cao năng lực công nghệ thông tin, trình độ ngoại ngữ cho cán bộ, giảng viên và sinh viên, đáp ứng yêu cầu hội nhập và phát triển giáo dục hiện đại.

- Đầu tư hạ tầng kỹ thuật hiện đại như phòng học đa năng, hệ thống mạng tốc độ cao, thư viện số là nền tảng quan trọng để thực hiện chuyển đổi số hiệu quả trong giảng dạy lý luận chính trị.

Qua đó, chuyển đổi số không chỉ nâng cao chất lượng đào tạo mà còn giúp sinh viên chủ động tiếp cận kiến thức, phát triển tư duy phản biện và bản lĩnh chính trị trong bối cảnh xã hội số.

Như vậy, chuyển đổi số là xu hướng tất yếu và cần thiết để đổi mới, nâng cao hiệu quả dạy học các môn lý luận chính trị ở đại học, đồng thời phù hợp với sự phát triển của khoa học công nghệ và yêu cầu hội nhập toàn cầu.

Trong thực tế, giảng viên lý luận chính trị các trường đại học đã tập trung chuyển đổi số vào trong dạy, học, kiểm tra, đánh giá gồm số hóa các học liệu (sách giáo khoa điện tử, bài giảng điện tử, kho bài giảng E-learning, ngân hàng câu hỏi trắc nghiệm), thư viện số, phòng thí nghiệm ảo, triển khai hệ thống đào tạo trực tuyến. Đội ngũ giảng viên đã chú trọng số hóa bài giảng, ứng dụng các phần mềm vào xây dựng bài giảng các môn lý luận chính trị, đổi mới cách thức, phương pháp giảng dạy, kỹ thuật quản lý lớp học, tương tác với người học sang không gian số, khai thác công nghệ thông tin để tổ chức giảng dạy các môn lý luận chính trị. Bên cạnh đó, toàn bộ dữ liệu về quá trình học tập của người học cũng được theo dõi và lưu trữ bằng công nghệ chứ không phải thông qua hệ thống hồ sơ sổ sách thông thường.

- Một số trường đại học bước đầu đã đạt được những thành công trong dạy học các môn lý luận chính trị, như: Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh đã triển khai đào tạo trực tuyến toàn bộ các lớp cao cấp lý luận chính trị, thạc sĩ, tiến sĩ và cử nhân trên nền tảng công nghệ số hiện đại, đồng thời tổ chức hội thảo, hội nghị trực tuyến hiệu quả trong bối cảnh dịch bệnh Covid-19. Các trường đại học như Bách khoa Hà Nội, Kinh tế quốc dân, Đại học Đại Nam, Đại học Thăng Long, Đại học Nguyễn Trãi... đã áp dụng các nền tảng trực tuyến như Google Meet, Zoom, Moodle để tổ chức lớp học, đánh giá người học và đổi mới phương pháp giảng dạy, góp phần nâng cao chất lượng giáo dục lý luận chính trị...

Tuy nhiên, bên cạnh những kết quả chuyển biến tích cực, quá trình chuyển đổi hoá trong giáo dục và đào tạo nói chung, trong giảng dạy các môn lý luận chính trị nói riêng trong các cơ sở giáo dục đại học ở nước ta vẫn còn tồn tại nhiều khó khăn, bất cập: hình thức giảng dạy, ứng dụng công nghệ thông tin, thiết kế, khai thác các phần mềm vào dạy học và kiểm tra đánh giá các môn lý luận chính trị ở các trường đại học hiện nay về cơ bản tương đối mới mẻ.

2.3. Những khó khăn và thách thức trong

ứng dụng chuyển đổi số vào dạy học các môn lý luận chính trị ở trường đại học

Đội ngũ giảng viên chưa đáp ứng được yêu cầu về kỹ năng số và công nghệ, nhiều người chưa thành thạo sử dụng phần mềm giảng dạy trực tuyến, giáo án điện tử và các thiết bị hiện đại hỗ trợ giảng dạy.

Chương trình, nội dung các môn lý luận chính trị còn chậm đổi mới, chưa cập nhật kịp thời các kiến thức mới, chưa phù hợp với sự phát triển nhanh của công nghệ số và chưa đáp ứng được mục tiêu, chuẩn đầu ra.

Phương pháp và hình thức tổ chức dạy học còn đơn điệu, thiếu tính tương tác, nhiều lớp học vẫn mang tính “độc thoại”, thiếu công cụ hỗ trợ tương tác và đánh giá liên tục, làm giảm sự hấp dẫn và hiệu quả tiếp thu của sinh viên.

Hạ tầng kỹ thuật, công nghệ và các phương tiện phục vụ chuyển đổi số còn thiếu đồng bộ, chưa đầy đủ, nhiều trường đại học thiếu hệ thống hạ tầng CNTT, mạng internet, thiết bị thông minh và chưa có hướng dẫn sử dụng cụ thể.

Sinh viên còn tâm lý ỷ lại, thụ động trong học tập, thiếu kỹ năng tự học, tự nghiên cứu theo phương thức giáo dục mới, chưa chủ động xây dựng kế hoạch học tập cá nhân.

Cơ chế quản lý, quy định về chuyển đổi số trong giáo dục lý luận chính trị còn chưa hoàn thiện, thiếu chặt chẽ, minh bạch về bản quyền, an ninh thông tin, phương thức kiểm tra đánh giá, khen thưởng, trách nhiệm giảng viên.

2.4. Một số giải pháp ứng dụng chuyển đổi số trong dạy học các môn lý luận chính trị ở trường đại học

Thứ nhất, nâng cao nhận thức về tầm quan trọng của chuyển đổi số trong giảng dạy các môn lý luận chính trị ở các trường đại học. Trong đó, tăng cường sự lãnh đạo của Đảng và quản lý của Nhà nước để hoàn thiện những quy định, chế tài về thực hiện chuyển đổi số trong giáo dục - đào tạo sự đồng bộ của các cấp, ngành trong quản lý chất lượng đào tạo của các cơ sở giáo dục đại học ở Việt Nam. Đồng thời, cần thực hiện nâng cao nhận thức, phổ biến hiệu quả cho từng cán bộ, giảng viên, nhân viên về vai trò, sự cần thiết, cấp bách và tầm quan trọng của chuyển đổi số trong giảng dạy các môn lý luận chính trị, cùng nhau xây dựng văn hóa số trong giáo dục, đào tạo tại các cơ sở giáo dục đại học. Thực hiện quán triệt sâu sắc Nghị quyết số 57-NQ/TW, ngày 22/12/2024 của Bộ Chính trị về đột phá phát triển khoa học, công nghệ, đổi mới sáng tạo và chuyển đổi số quốc

gia gắn với tuyên truyền, vận động cán bộ, đảng viên và giảng viên tích cực hưởng ứng phong trào “*Bình dân học vụ số*”.

Việc chuyển đổi số giúp sinh viên có thể học tập mọi lúc, mọi nơi, phát huy tính tự học và tự nghiên cứu. Tuy nhiên, quá trình này cũng đòi hỏi sự chuyển đổi nhận thức của giảng viên và sinh viên, đồng thời cần có lộ trình thực hiện hợp lý để đảm bảo phù hợp với chương trình đào tạo đại học ở Việt Nam.

Thứ hai, đầu tư cơ sở vật chất và hạ tầng công nghệ

Các trường đại học cần tập trung trang bị hệ thống phòng học đa năng, phòng học ảo, đường truyền internet tốc độ cao, thiết bị thông minh phục vụ giảng dạy và học tập trực tuyến. Xây dựng thư viện số với nguồn tài liệu điện tử phong phú, hỗ trợ việc học tập mọi lúc mọi nơi.

Thứ ba, nâng cao năng lực công nghệ cho giảng viên và sinh viên

Các trường đại học phải đẩy nhanh việc đào tạo, bồi dưỡng cán bộ, giảng viên về công nghệ thông tin, kỹ năng ngoại ngữ để đáp ứng yêu cầu chuyển đổi số. Đào tạo và bồi dưỡng kỹ năng số cho giảng viên, giúp họ thành thạo sử dụng các nền tảng trực tuyến (Zoom, Google Meet, Moodle) và phần mềm hỗ trợ giảng dạy, đổi mới phương pháp và kỹ thuật dạy học.

Sinh viên được khuyến khích tự học, tự nghiên cứu trên các nền tảng số, chủ động điều chỉnh tốc độ học tập phù hợp năng lực cá nhân.

Thứ tư, đổi mới phương pháp và hình thức giảng dạy

Thực hiện đổi mới chương trình và nội dung giảng dạy các môn lý luận chính trị theo hướng tích hợp, cập nhật kiến thức mới, tăng tính thực tiễn, phù hợp với xu hướng chuyển đổi số.

Nhà trường và giảng viên cần tổ chức số hóa bài giảng, sử dụng sách giáo khoa điện tử, bài giảng E-learning, thư viện số và phòng thí nghiệm ảo để đa dạng hóa hình thức học tập. Tăng cường ứng dụng các phần mềm, nền tảng trực tuyến như Zoom, Google Meet, Moodle giúp tổ chức lớp học, tương tác và đánh giá người học hiệu quả hơn.

Giảng viên phải đổi mới cách thức giảng dạy, chuyển từ phương pháp truyền thống sang không gian số, tăng cường tương tác trực tuyến giữa giảng viên và sinh viên. Cụ thể:

- Thiết kế nội dung học tập hấp dẫn, đa dạng và tương tác: Sử dụng bài giảng tương tác, thảo luận trực tuyến, hoạt động nhóm, trò chơi giáo dục và dự án thực tế để kích thích sự tham gia tích cực của người học.

- Ứng dụng công nghệ và công cụ số: Tận dụng các nền tảng học trực tuyến, diễn đàn, video, ứng dụng di động để tạo môi trường học tập linh hoạt, thú vị và dễ tiếp cận.

- Đảm bảo hỗ trợ kỹ thuật và đào tạo kỹ năng số: Hướng dẫn người học cách sử dụng công nghệ, phần mềm và nền tảng số để họ tự tin khai thác tài nguyên học tập.

- Xây dựng quy tắc, kỳ vọng rõ ràng và giao tiếp tích cực: Thiết lập quy tắc ứng xử dễ hiểu, tạo không gian an toàn, thân thiện, lắng nghe và phản hồi tích cực giúp học sinh cảm thấy được tôn trọng và khích lệ.

- Tạo không gian học tập thoải mái, tập trung: Bố trí lớp học hoặc không gian học tập yên tĩnh, đủ ánh sáng, ít gây xao nhãng, trang bị đầy đủ thiết bị hỗ trợ học tập.

- Khuyến khích tương tác, thảo luận và sáng tạo: Sử dụng câu hỏi mở, hoạt động nhóm, diễn đàn thảo luận để phát triển tư duy phản biện, kỹ năng giao tiếp và hợp tác.

- Xây dựng cộng đồng học tập trực tuyến: Tạo các nhóm, diễn đàn để người học chia sẻ, hỗ trợ lẫn nhau, tăng sự gắn kết và động lực học tập.

Thứ năm, đổi mới hoạt động học tập của người học

Người học không ngừng nâng cao nhận thức về lợi ích và xu thế tất yếu của việc ứng dụng chuyển đổi số vào phương pháp dạy học, xây dựng thái độ học tập tích cực, chủ động, xác định rõ động cơ và mục tiêu học tập để có kế hoạch học tập phù hợp.

Người học cũng cần trau dồi khả năng tự học, khả năng khai thác tìm kiếm thông tin, cũng như thành thạo trong kỹ năng sử dụng máy tính, xử lý kỹ thuật công nghệ, đáp ứng tốt cho việc học tập bằng phương pháp dạy học trực tuyến trên nền tảng chuyển đổi số.

Trong quá trình tham gia học trực tuyến cần đảm bảo không gian yên tĩnh, hạn chế ảnh hưởng của ngoại cảnh vào quá trình học và tâm lý học.

Thứ sáu, quản lý và đánh giá hiện đại

Toàn bộ dữ liệu học tập của sinh viên phải được Nhà trường và giảng viên lưu trữ và quản lý bằng công nghệ số thay vì hồ sơ giấy truyền thống, giúp theo dõi tiến trình học tập và đánh giá chất lượng hiệu quả hơn.

Hệ thống đào tạo trực tuyến phải được thiết kế để quản lý từ khâu tuyển sinh đến tổ chức học tập, kiểm tra, đánh giá một cách chuyên nghiệp và đồng bộ.

III. KẾT LUẬN

Quá trình chuyển đổi số là xu hướng tất yếu trong bối cảnh cuộc Cách mạng công nghiệp 4.0. Khoảng cách về cơ sở hạ tầng, nguồn lực và khoa học - công nghệ là nguyên nhân chính khiến cho các cơ sở giáo dục đại học Việt Nam chưa thể tiến hành chuyển đổi số một cách hoàn thiện và đồng bộ. Quá trình quá chuyển đổi số muốn diễn ra thành công cần đến các chính sách hỗ trợ của Nhà nước, cũng như sự quyết tâm của các cấp lãnh đạo, giảng viên và sinh viên để vượt qua những khó khăn, thử thách liên quan đến chính sách, cơ sở vật chất và truyền thông... Vì vậy, tận dụng những cơ hội, đồng thời khắc phục những khó khăn thách thức thì quá trình chuyển đổi số trong giáo dục đại học mới diễn ra thuận tiện và hiệu quả hơn. Nghiên cứu về ứng dụng chuyển đổi số vào dạy học các môn lý luận chính trị ở trường đại học cho thấy quá trình này không chỉ là ứng dụng công nghệ mà còn là đổi mới toàn diện về phương pháp, nội dung, quản lý và hạ tầng, góp phần nâng cao hiệu quả giáo dục, phù hợp với xu thế phát triển của thời đại.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Bộ Giáo dục và Đào tạo (2022), Quyết định số 4740/QĐ-BGDĐT, ngày 30/12/2022 ban hành Bộ chỉ số, tiêu chí đánh giá chuyển đổi số cơ sở GDĐH.
- [2] Bộ Giáo dục và Đào tạo (2024), Báo cáo sơ kết công tác chuyển đổi số, cải cách hành chính, ngày 09/7/2024.
- [3] Nguyễn Thị Ngọc (2022), Chuyển đổi số trong giáo dục đại học: những cơ hội và thách thức đối với đội ngũ giảng viên, Truy cập tại: <https://congdamkhuynhuc.vn/chuyen-doi-so-trong-giao-duc-dai-hoc-nhung-co-hoi-va-thach-thuc-voi-doi-ngu-giang-vien-179221216005911398.htm>.
- [4] Lê Văn Tấn - Phạm Quang Trình (2023), Triển khai chuyển đổi số trong các cơ sở giáo dục đại học trong giai đoạn hiện nay, Tạp chí Quản lý Giáo dục.
- [5] Thủ tướng Chính phủ (2020), Quyết định số 749/QĐ-TTg phê duyệt “Chương trình Chuyển đổi số quốc gia đến năm 2025, định hướng đến năm 2030”.
- [6] Thủ tướng Chính phủ (2022), Quyết định số 131/QĐ-TTg phê duyệt Đề án “Tăng cường ứng dụng công nghệ thông tin và chuyển đổi số trong giáo dục và đào tạo giai đoạn 2022 - 2025, định hướng đến năm 2030”.